

Sygn. akt II CSK 624/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Karol Weitz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa (...) Bank Spółki Akcyjnej w W. jako
następcy prawnego Banku B. Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.
przeciwko M. G.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 28 lutego 2020 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Ł.

z dnia 15 lutego 2018 r., sygn. akt III Ca (...),

uchyła zaskarżony wyrok w punkcie 1 (pierwszym) i w punkcie 2 (drugim) w części dotyczącej zasądzenia kwoty 66 282,40 zł z odsetkami oraz w punkcie 3 (trzecim) i w tych granicach przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 25 listopada 2016 r. w sprawie z powództwa Banku B. Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. (dalej jako: „B.”) przeciwko M. G. o zapłatę Sąd Rejonowy w Ł. w sprawie o zapłatę kwoty 73 403,60 zł zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 71 803,69 zł z umownym odsetkami w wysokości maksymalnych odsetek za opóźnienie, lecz nie wyższej niż 10% rocznie od dnia 25 kwietnia 2016 r. do dnia zapłaty (pkt 1), odsetki w takiej stopie od kwoty 1 000 zł od dnia 25 kwietnia 2016 r. do dnia 20 maja 2016 r., od kwoty 200 zł od dnia 25 kwietnia 2016 r. do dnia 25 sierpnia 2016 r. i od kwoty 200 zł od dnia 25 kwietnia 2016 r. do dnia 18 listopada 2016 r. (pkt 2 a)-c)), umorzył postępowanie w zakresie kwoty 1 000 zł (pkt 3), oddalił powództwo w pozostałej części (pkt 4) i rozstrzygnął o kosztach procesu (pkt 5). W sprawie o zapłatę kwoty 25 027,26 zł Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 24 827,26 zł z umownymi odsetkami w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku polskiego, lecz nie wyższej niż wysokość odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia 6 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty (pkt 1), oddalił powództwo w pozostałej części (pkt 2) i rozstrzygnął o kosztach procesu.

Sąd ustalił, że w dniu 13 lutego 2014 r. powódka i pozwany zawarli umowę kredytu gotówkowego na kwotę 83 175,50 zł (dalej jako: „umowa z dnia 13 lutego 2014 r.”). Pozwany zobowiązał się do jego spłaty w 84 miesięcznych ratach po 1 600,09 zł. Według umowy z dnia 13 lutego 2014 r. od przeterminowanego zadłużenia bank miał pobierać odsetki karne w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP. Bank mógł wypowiedzieć umowę w razie niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu (§ 8 ust. 1). Kredyt nie był spłacany terminowo. Pismem z dnia 24 lutego 2016 r., doręczonym pozwanemu w dniu 17 marca 2016 r., powodowy bank wypowiedział pozwanemu umowę z dnia 13 lutego 2014 r.

Strony zawarły także umowę rachunku bankowego z umową o limit w saldzie debetowym (dalej jako: „umowa debetowa”). Pozwany wykorzystywał limit debetowy. Umowa debetowa została wypowiedziana przez powodowy bank.

Zadłużenie pozwanego z tytułu kredytu wynosiło na dzień 28 kwietnia 2016 r. kwotę 73 403,69 zł, a z tytułu debetu na dzień 8 czerwca 2016 r. - kwotę 25 027,26 zł. Po wytoczeniu powództwa pozwany zapłacił powódce z tytułu kredytu następujące kwoty: 1 000 zł w dniu 20 maja 2016 r., 200 zł w dniu 25 sierpnia 2016 r., 200 zł w dniu 27 października 2016 r. i 200 zł 18 listopada 2016, a z tytułu debetu - 200 zł w dniu 27 października 2016 r. i 200 zł 2 dni 18 listopada 2016 r.

Uznając żądanie zwrotu kredytu w zasadniczej części za uzasadnione Sąd wskazał, że poza sporem pozostawał zarówno fakt zawarcia umowy z dnia 13 lutego 2014 r., jak i wykorzystania przez pozwanego udzielonego kredytu. Sąd nie podzielił stanowiska pozwanego, że wypowiedzenie umowy z dnia 13 lutego 2014 r. było nieważne, gdyż ocenił, iż pozwany nie spłacał kredytu terminowo, wobec czego powodowy bank mógł wypowiedzieć umowę. Roszczenie o zwrot kredytu było więc w całości wymagalne. Pozwany przyznał ponadto wysokość zadłużenia z tytułu kredytu. Sąd zasądzając z tego tytułu kwotę 71 803,69 zł uwzględnił spłaty dokonane przez pozwanego. Co do odsetek za opóźnienie orzekł na podstawie art. 481 k.c.

W kwestii umowy debetowej Sąd również nie uwzględnił zarzutu pozwanego, że jej wypowiedzenie było nieważne. Umowa przewidywała uprawnienie dla banku do jej wypowiedzenia w razie niedotrzymania przez posiadacza rachunku zobowiązań dotyczących określonych w niej warunków przyznania limitu. Wysokość zadłużenia z tytułu debetu na dzień wytoczenia powództwa w kwocie 25 027,26 zł została przez pozwanego przyznana. W tej wysokości została ona zasądzona wraz z odsetkami na podstawie art. 481 k.c.

Apelację od wyroku z dnia 25 listopada 2016 r. wniósł pozwany.

Sąd Okręgowy w Ł., uwzględniając częściowo apelację, wyrokiem z dnia 15 lutego 2018 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądzone kwoty obniżył, odpowiednio do 66 282,40 zł i do 21 575,82 (pkt 1), oddalił apelację w pozostałym zakresie (pkt 2) i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt 3).

Sąd Okręgowy podniósł, że obniżenie zasądzonych kwot wynika z tego, że uwzględnił płatności dokonane przez pozwanego w toku postępowania

apelacyjnego. Nie podzielił zarzutu braku legitymacji czynnej powódki. Wskazał, że w dniu 4 listopada 2016 r. (...) Bank Spółka Akcyjna w W. (dalej jako: „(...) Bank”) połączył się z wydzieloną częścią B. W wyniku tej sukcesji uniwersalnej częściowej (...) Bank stał się sukcesorem praw i obowiązków wynikających z umów zawartych przez B., które wchodziły w skład wydzielonej części jego majątku przejętej przez (...) Bank. (...) Bank jako następca prawny B. powinien być wprowadzie wskazany w komparycji i sentencji zaskarżonego wyroku, jednak uchybienie to nie niosło za sobą żadnych skutków prawnych. Zarzut braku legitymacji powódki Sąd uznał wobec tego za pozbawiony podstaw.

Oceniając zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Sąd stwierdził, że Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i właściwej oceny wszystkich dowodów zgromadzonych w sprawie. Według Sądu odwoławczego Sąd Rejonowy trafnie uznał, że doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy z dnia 13 lutego 2014 r. oraz umowy debetowej. Według § 8 ust. 1 umowy z dnia 13 lutego 2014 r. bank mógł wypowiedzieć umowę w razie niedotrzymania przez kredytobiorcę warunków udzielenia kredytu. Podobnie, według § 9 ust. 1 pkt 2) umowy debetowej bank mógł ją wypowiedzieć w razie niedotrzymania przez posiadacza rachunku zobowiązań co do określonych w umowie warunków przyznania limitu debetowego. Sąd drugiej instancji zgodził się z Sądem Rejonowym, że w obu wypadkach spełnione zostały warunki wypowiedzenia umów.

Sąd Okręgowy nie podzielił ponadto zarzutu apelanta dotyczącego wadliwości uzasadnienia zaskarżonego wyroku.

Skargę kasacyjną od wyroku z dnia 15 lutego 2018 r. złożył pozwany. Zaskarżył wyrok w całości. Zarzucił naruszenie art. 224 § 1 w związku z art. 378 § 1 i z art. 382 oraz art. 387 § 2¹ k.p.c., a także art. 58 k.c. w związku z art. 75 ust. 2 i art. 75 ust. 1 i art. 75a ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz. U. z 2017 r., poz. 1876 ze zm., dalej jako: „p.b.”) w związku z art. 354 k.c. Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Postanowieniem z dnia 6 czerwca 2019 r. Sąd Najwyższy odrzucił skargę kasacyjną pozwanego w części dotyczącej rozstrzygnięcia uwzględniającego apelację pozwanego (pkt 1) i oddalającego apelację pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 25 listopada 2016 r. w zakresie dotyczącym połączonej sprawy o zapłatę kwoty 25 027,26 zł. W związku z tym skarga kasacyjna pozwanego podlega rozpoznaniu w części dotyczącej zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki kwoty 66 282,40 zł z odsetkami i oddalenia w tym zakresie jego apelacji od wyroku Sądu Rejonowego z dnia 25 listopada 2016 r. sprawie o zapłatę kwoty 73 403,60 zł.

Zdaniem skarżącego naruszenie art. 224 § 1 w związku z art. 378 § 1 i z art. 382 k.p.c. przez Sąd Okręgowy polegało na tym, że Sąd ten nie rozpoznał zarzutu nieważności wypowiedzenia umów łączących strony, w tym umowy z dnia 13 lutego 2014 r., które pozwany podniósł w apelacji.

Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c., sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę, a nie tylko apelację. Oznacza to, że sąd drugiej instancji musi dokonać ustaleń faktycznych oraz subsumpcji stanu faktycznego pod właściwe normy prawa materialnego (por. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Wystarczające jest przy tym, że sąd drugiej instancji w razie, gdy nie zmienia ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji i przyjętej przez ten sąd oceny prawnej, ograniczy się do stwierdzenia, iż podziela te ustalenia i ocenę prawną. Niemniej w każdym wypadku konieczne jest rozpatrzenie przez sąd drugiej instancji sprawy, co oznacza, iż w sytuacji, w której sąd pierwszej instancji nie poczynił pełnych ustaleń faktycznych lub nie dokonał wyczerpującej oceny prawnej, zadaniem sądu drugiej instancji jest uzupełnienie tych ustaleń oraz oceny prawnej (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2015 r., I CSK 991/14, nie publ.).

W okolicznościach sprawy Sąd Okręgowy, podobnie jak Sąd Rejonowy, przy ocenie, czy wypowiedzenia umowy z dnia 13 lutego 2014 r. i umowy debetowej były ważne i skuteczne, ograniczył się do odwołania do właściwych postanowień tych umów. Zaniechał natomiast dokonania ustaleń okoliczności faktycznych dotyczących tych wypowiedzeń w zakresie, w którym było to konieczne dla ich

oceny prawnej w świetle właściwych przepisów prawa, w tym art. 58 k.c. w związku z art. 75 ust. 2 p.b. lub art. 75 ust. 1 i art. 75a ust. 1 p.b. w związku z art. 354 k.c., a także art. 75c p.b. w związku z art. 12 ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1854).

Wskazane zaniechanie Sądu Okręgowego powoduje, że zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. jest trafny. Uzasadnia to uchylenie zaskarżonego wyroku w części, w której skarga kasacyjna od tego wyroku nie została odrzucona postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2019 r., bez badania drugiego z podniesionych w skardze zarzutów naruszenia przepisów postępowania i powołanych w niej zarzutów naruszenia prawa materialnego (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1997 r., II CKN 60/97, OSNC 1997, Nr 9, poz. 128, z dnia 20 kwietnia 2004 r., V CK 92/04, nie publ, z dnia 27 października 2017 r., II CSK 25/17, nie publ., z dnia 15 marca 2018 r., III CSK 398/16, nie publ.).

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 zdanie pierwsze oraz art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

jw